

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXVIII. De donis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ritatem: ideo chari-
tatem cum utraq; fiat,
& ex neutris dese-
cti euacuatur. non
sic autem est de im-
perfectioe ex parte
subiecti respectu fi-
dei: & spei quoniam
p se ad illas pmet,
ut patet ex dictis.
In eisdem arti. res-
poncione ad tertiu,
nota duo, primo q
charitas uia nunquam
potest peruenire ad
aequalitatem chari-
tatis patrie: & conse-
quenter maximus via-
tor nunquam in hac
uia habet charitate
aequale minimo bea-
torum, quem tamen
in patria excedit in
charitate multu. Se-
cundo, quod causa
huius est, quia uisio
est quae causa amo-
ris: & hanc causam
tu ponderabis in 2.
q. 4. artic. 7. Nunc
autem praebato, q
quantitas charitatis
est duplex. Ex parte
subiecti, & ex parte
obiecti, & sunt al-
terius rationis ad in-
uicem, & illa quae na-
scitur ex uisione, ex
parte subiecti se ten-
net: illa uero quae ex
natura obiecti, ex
parte ipsius obiecti
se tenet: & hinc pro-
uenit quod quanti-
tate crescat: hic
charitas, nunquam
erit aequalis illi qua-
te duabus quantita-
tibus discretarum ra-
tionum: sicut quanti-
tatum; creascit li-
nea, nunquam erit
aequalis superficiem,
sed quousq; inferius
ex pposito materia
hac tractanda est in
loco allegato, trailea
mus.

Super Quaestiois 68.
Articulum primum.

IN artic. q. 68. da-
bim occurrit de
distinctione donoru
a uirtutibus. Scotus
in 3. tenet dist. 34. im-
pugnans conclusionem,
& eius rationem. uo-
dens, sine assertionem
tamen, dona non esse
alios habitus, qua
habitu uirtutum. Et
contra conclusionem
quidem arguit. Quia
illi habitus tantum
ponendi sunt in ua-
tore, quibus perficitur
circa omne obie-
ctum quo perfici po-
test in uita: tales autem
sunt sola uirtu-
tes theologice, stelle
cuales, & morales.

adueniente perfectione gloriae.
¶ 2 Præ. Habitus, & actus distin-
guuntur secundum obiecta: sed
obiectum amoris est bonum apprehen-
sum. cum ergo alia sit apprehen-
sio futuræ uitæ, uidetur quod non
maneat eadem charitas utrobique.
¶ 3 Præ. Eorum quæ sunt unius
rationis, imperfectum potest ueni-
re ad æqualitatem perfectionis per
cōmuniū augmentum: sed chari-
tatis uia nunquam potest perue-
nire ad æqualitatem charitatis patriæ,
quantumcunque augeatur, ergo uidetur quod charitas uia
non remaneat in patria.

SED CONTRA est, quod Apo-
stolus dicit I. ad Corinth. 13. Cha-
ritas nunquam excidit.

RESPON. Dicendum, q sicut su-
pra dictum est, * quando imperfectio
alicuius rei non est de ratione
speciei ipsius, nihil prohibet idem
numero quod prius fuit imperfe-
ctum, postea perfectum esse: sicut
homo per augmentum perficitur,
& albedo per intensionem. Char-
tas autem est amor, de cuius rōne
non est aliqua imperfectio: potest
enim esse, & habitus, & non habitus,
& uisus & non uisus, unde charitas non
euacuatur p gloriæ perfectionem,
sed eadem numero manet.

AD PRIMVM ergo dicendum,
q imperfectio charitatis per acci-
dens se habet ad ipsam, quia non
est de ratione amoris imperfe-
ctio: remoto autem eo, quod est
per accidens, nihilominus reman-
et substantia rei: unde euacuata
imperfectioe charitatis, non
euacuatur ipsa charitas.

AD SECVNDVM dicendum, q
charitas non habet pro obiecto
ipsam cognitionem: sic enim non
esset eadem in uia, & in patria:
sed habet pro obiecto ipsam rem
cognitam, quæ est eadem scilicet
ipsum Deum.

AD TERTIUM dicendum, quod
charitas uia per augmentum non
potest peruenire ad æqualitatem
charitatis patriæ propter differen-
tiam, quæ est ex parte causæ: uisio
enim est quædam causæ amoris,
ut dicitur in 9. Eth. * Deus autem
quanto perfectus cognoscitur,
tanto perfectius amatur.

QVAESTIO LXVIII.
De donis, in octo articulos diuisa.

CONSEQUENTER consi-
derandum est de do-
nis.

- A ET CIRCA hoc queritur octo.
- ¶ Primò, Vtrum dona differant,
à uirtutibus.
- ¶ Secundò, De necessitate dono-
rum.
- ¶ Tertio, Vtrū dona sint habitus.
- ¶ Quarto, Quæ, & quot sint.
- ¶ Quintò, Vtrum dona sint con-
nexa.
- ¶ Sextò, Vtrū maneat in patria.
- ¶ Septimò, De cōparatione eor-
um ad inuicem.
- ¶ Octauò, De computatione eor-
um ad uirtutes.

ARTICVLVS PRIMVS.
Vtrum dona differant a uirtutibus.

AD PRIMVM sic proceditur. Vi-
detur, quod dona non distin-
guantur a uirtutibus. Dicit enim
Gre. in 1. Moral. * exponens illud
Iob: Nati sunt ei septem filii. Sep-
tem nobis nobis nascuntur filii, cum p
conceptionem bonæ cogitatio-
nis, Sancti spiritus septem in no-
bis uirtutes oriuntur. Et inducit il-
lud quod habetur Isa. 11. Requies-
cet super eum spiritus intellectus, &c.
ubi enumerantur septem Spiritus
sancti dona. ergo septem dona Spi-
ritus sancti sunt uirtutes.

¶ 2 Præ. Aug. dicit in li. * de qua-
stionib. Euangelii, exponens illud
quod habetur Mat. 12. Tunc uadit, &
assumit septem alios spiritus, &c.
Septem uita sunt cōtraria septem
uirtutibus Spiritus sancti, id est,
septem donis: sunt autem septem
uita cōtraria uirtutibus cōiter di-
ctis: ergo dona non distinguuntur
a uirtutibus cōmunitè dictis.

¶ 3 Præ. Quorū est definitio ea-
dem, ipsa quoque sunt eadem: sed
definitio uirtutis cōuenit donis:
vnumquodque. n. donum est bo-
na qualitas mētis qua recte ui-
uitur, &c. Similiter definitio doni
conuenit uirtutibus infusis: est. n.
donum datio irredibilis secundum
Philosophum. ergo uirtutes, &
dona non distinguuntur.

¶ 4 Præ. Plures eorum quæ nu-
merantur inter dona, sunt uirtu-
tes. nā sicut supra dictum est, * sa-
pientia, & intellectus, & scientia,
sunt uirtutes intellectuales: consi-
liū autem ad prudētiam pertinet;
pietas autem species est iustitiæ;
fortitudo autem quedā uirtus est
moralis. ergo uidetur quod dona
& uirtutes non distinguantur.

SED CONTRA est, quod Grego-
in 1. Moral. * distinguit septem do-
na, quas dicit significari p septem
filios Iob, a tribus uirtutibus theo-

ergo præter istos non
sunt alii habitus ne-
cessarii in uia.

¶ Contra rationem
vero tripliciter. Pri-
mo, quia falsum sup-
ponitur, i. quod ratio
moueat uolunta-
tem, ita quod uirtus
non sit nisi dispositio
mobilis in uolunta-
te. Secundo, quia dis-
tinctio beatitudinū
a donis & uirtutibus
non est sic. Tertio,
quia per idē aliquid
est proportionatum
moueri primo, & se-
cundo, ac per hoc si
per habitum uirtu-
tis proportionatur po-
tentia sibi ipsi, p eun-
dem sufficēter pro-
portionatur Spiritui
sancto, & consequē-
ter non oportet po-
nere alios habitus p
motionem a Spiritu
sancto, ut author as-
sumit. Assumptū ma-
nifestat, quia ex quo
Deus dedit habitum
uoluntati, semper as-
sistit uoluntati, & ha-
bitus ad actus sibi cō-
uenientes: sicut ex
quo miraculose illu-
minauit cæcum, sem-
per assistit illumina-
to, ut possit mouere
illam potētiam. Sed
hæc facile soluitur,
si dicta authoris in li-
tera perspiciantur.

¶ Ad primam autem
rationem quam fece-
rat S. Th. in artic. 1.
hoc modo rōdetur, q
Maior est diminiua:
oportet nanque dice-
re, circa omne obie-
ctū, & omnimodo.
Licet enim dona non
sint circa alia obie-
cta, sunt tamen alio
modo circa illa, quia
sunt circa illa, ut
actus oriuntur ex in-
finitu Spūs sancti.
¶ Ad primam autem
contra rationem di-
citur, q uerissimum
est rationem mouere
uoluntatem ex parte
obiecti regulando
ac præcipiendo, ut pa-
tet ex supradictis:
uirtutesque non om-
nes, sed morales eē
dispositiones appeti-
tus ut mobilis a ra-
tione: quoniam sunt
in eo, ut rationalis ē
per participationem,
appetitus autem non
est pure mobilis, sed
motum mouens, ut
dicitur in 3. de ani-
ma, & propterea non
est fidelis interpreta-
tio, nisi ad bonū sen-
sum, dicere. Virtutes
non esse nisi disposi-
tiones mobilis. Ete-
nim

Cap. 28. cir-
ca princip.

Li. 1. c. & q.
7. circa me-
diū. to. 4.

q. 57. art. 1.
& 2. ad 1.

Cap. 28.

cap 36.

q. 55. arti. 3. & 4.

q. 63. arti. 3.

Cap. 36. artic. 3. de medicina.

anim virtutes, & dona sic sunt dispositiones mobilis a ratione, & Spiritu sancto, quod sunt perfectiones motus: sunt, n. infra, seu patientia mouentia secundum seipsa vires animae uentes uirtutibus & donis.

¶ Ad secundā dī, q. non est similis rō de habitudinibus, & donis, ut in q. sequenti patet: quā actus tñ sunt habitudines: dona uero habitus.

¶ Ad tertiā dī: q. rō illa aut affumit falsum, aut nō cōcludit ad propositū: nā ppositio dicens, q. per idē aliquid est apponatum secūdo, & primo mouenti, pōt hēc duos sensus. Primus est, q. eadē est forma quā mediante aliquid fit a secundo & primo motore, et hic sensus est uerus, & intentus vī a Scoto, ut patet in p̄batione de cæco illuminato, & de habitu in uoluntate. Cōstat. n. q. p eandē formam uisio fit a uidente & Deo, s. per potentiā uisūā: & similiter restituo p habitū iustitiæ a uoluntate mēra, & a Deo, &c. Sed iuxta hunc sensum nihil cōcluditur contra nos, sed potius p nobis, nō cōtra: quia nulla uirtus est talis formæ, quā secūdo mouēs, pura, hō pōt in actū qui elicitur a dono Spūs sancti, & sic falsa est minor, s. q. uirtutis habitus rēdat potētiā proportionatā secūdo mouenti, puta, sibi p̄ potētiā, uel homini ad habēdā talē p̄fectionē, factū talem, qualis natus est esse a dono Spūs sancti, unde in hoc sensu maior nō est ad propositū, & minor nihilominus est falsa. Secūdo autē sensus est, q. eadē dispositio ē alicuius mobilis, ut moueatur ab inferiori, & superiori motore, & sic est ad propositum directe, sed non est uera formaliter: quoniam quem admodum diuersis formis oportet p̄esse diuersas dispositiones, ita pro diuersis agentibus. Formaque ex parte agentis se tenet, & e conuerso, cum communicatione agentis sit

logis, quas dicit significari per tres filias Iob. Et in 2. Moral. ¶ distinguit eadē septem dona a quatuor uirtutibus cardinalibus, quæ dicit significari per quatuor angulos domus.

RESPON. Dicendum, q. si loquamur de dono, & uirtute secūdo nominis rationē, sic nullā oppositionem habēt adinuicem. nā ratio uirtutis sumitur secūdo quā perficit hominem ad bene agēdum, ut supra dictum est: ratio autē doni sumitur secūdo comparationē ad causam, a qua est. Nihil autē prohibet, illud quod est ab alio ut donū, esse perfectiū alicuius ad bene operādum, p̄sertim cum supra dixerimus, quod uirtutes quedam nobis sunt infusæ a Deo: unde secūdo hoc, donum a uirtute distingui nō potest. Et ideo quidā posuerūt, quod dona non essent a uirtutibus distinguenda: sed eis remanet nō minor difficultas, ut scilicet rationem assignēt, quare quedam uirtutes dicantur dona, & nō oēs: & quare aliqua computātur inter dona, quæ non cōputātur inter uirtutes, ut patet de timore. Unde alii dixerūt dona a uirtutibus esse distinguenda: sed nō assignauerunt conuenientem distinctionis causam, quæ scilicet ita communis esset uirtutibus, q. nullo modo donis, aut e conuerso. Considerātes enim aliqui, quod inter septē dona quatuor pertinent ad rationē, scilicet sapientia, scientia, intellectus, & consilium: & tria ad uim appetitiuā, scilicet fortitudo, pietas, & timor, posuerūt quod dona perficiebant liberū arbitrium, secūdo quod est facultas rōnis: uirtutes uero secūdo quod est facultas uoluntatis: quia inuenerunt duas solas uirtutes in ratione uel intellectu, scilicet fidem, & prudentiā, alias uero in uim appetitiuā uel affectiua. Oporteret autē, si hæc distinctio esset cōueniens, quod omnes uirtutes essent i uim appetitiuā, & omnia dona in ratione. Quidā uero cōsiderantes quod Greg. dicit in 2. Moral. * q. donū Spiritu sancti, quod in mente sibi subiecta format prudentiā, temperantiā, iustitiā, & fortitudinem, eandem mentem munit cōtra singula tētamēra per septem dona, dixerūt q. uirtutes ordinantur ad bene operādum, dona uero ad resistēdū tentationibus. Sed nec ista distinctio sufficit: quia etiam uirtutes tentationibus resistunt indu-

centibus ad peccata, quæ contrariātur uirtutibus. Vnum quodque enim resistit naturaliter suo contrario, quod p̄cipue patet de charitate, de qua dicitur Cantico. 8. Aquæ multæ nō poterūt extinguere charitatem. Alii uero considerantes, quod ista dona traduntur in Scriptura, secūdo quod fuerunt in Christo, ut patet Ista. 1. 1. dixerūt, quod uirtutes ordinantur simpliciter ad bene operādum: sed dona ordinantur ad hoc, ut per ea conformemur Christo, p̄cipue quantum ad ea, quæ passus est: quia in passione eius p̄cipue huiusmodi dona resplenderunt. Sed hoc etiam non uidetur esse sufficiens, quia ipse Dominus p̄cipue nos inducit ad sui conformitatem, secūdo humilitatem, & mansuetudinem. Matt. 11. Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde. Et secūdo charitatem, Ioan. 15. Diligatis inuicem sicut dilexi nos. Et hæc etiam uirtutes p̄cipue in passione Christi resplenderunt. Et ideo ad distinguendum dona a uirtutibus, debemus sequi modum loquendi Scripturæ, in qua nobis tradūtur, non quidem sub nomine donorum: sed magis sub nomine spirituum. Sic enim dicitur Ista. 1. 1. Requiescet super eum spiritus sapiētiae, & intellectus &c. Ex quibus uerbis manifeste datur intelligi, quod ista septem enumerantur ibi, secūdo quod sunt in nobis ab inspiratione diuina: in spiratio autem significat quandam motionē ab exteriori. Est enim considerādum, quod in homine est duplex principiū mouēs, unum quidem interius, quod est ratio: aliud autem exterius: quod est Deus, ut supra dictum est, & etiam Philosophus dicit hoc in capit. 7. de bona fortuna. Manifestum est autem, quod omne quod mouetur, necesse est proportionatum esse motori: & hæc est perfectio mobilis in quantum est mobile, dispositio quæ disponitur ad hoc, quod bene moueatur a suo motore. Quāto igitur mouens est altior, tanto necesse est, quod mobile perfectiori dispositione ei proportionetur, sicut uidemus, quod perfectus oportet esse discipulum dispositum ad hoc, quod altiorē doctrinam capiat a doctore. Manifestum est autem, quod uirtutes humanæ, perficiunt hominem secūdo quā homo natus

& hoc sensu uerū est: sed minor recte sit sumpta, scilicet quod uirtutes sunt dispositiones uirum animæ, & ad hoc, ut moueantur ab inferiori motore, scilicet ratione humana. Ad quorum etiam habere pleniorē intellectum, scio, quod imaginatur, quod in homine est uirtutes subordinatum mouens ad actus bonos, scilicet mens humana prædicta lumine naturali, & prout riamens humana prædicta lumine gratiæ & fidei, & mens humana palliata inhaerēt Spiritu sancti: & ad hoc, uirtutes animæ obediunt primo motori, ponunt uirtutes morales acquirunt, tendentes ad media, & fines ab ipso motore præfinitos. Ad hoc autem, ut eadem uirtutes obediāt secūdo motori superiori, ponunt uirtutes morales infusæ, rēdētes ad media, & fines ab ipso motore præfinitos. Ad hoc autem, quod non solum eadem, sed omnes uirtutes obediunt primo motori, ponunt dona tendentia in se prius a ratione ostentis. Nihil sitas autē distinguendi duos ordines habituum inferiorum ad obediendum in ratione assignatur ex imperfecta participatione motus superioris naturalis per habitum uirtutum theologiarum. Si natus motor supernaturalis perfecte in nobis uel illos habitus habet, sicut habetur per habitum naturalem, & prudentiam: motor naturalis sufficit, ut unus ordo obiectuū habituum inferiorum, sicut inferioris unus ordo naturalis. Dixi autē forte, quod diuinorum habituum omnes uirtutes habent, ut obediuntiales: & diceret quispiam in indocte, quod quoniam hinc oportet potius re dona, sicut quod re omnes uirtutes obediuntiales, quæ quærentur in motoribus naturalibus, quædam illam rationem qua nunc mouet, ut instinctum, uirtutes morales in ratione ad obediendum sitis.

secundum illa rōne, qua mouet p gratia, & sic ut participatur in consiliis & rationationibus nostris. Qui autē esset, si predicta cōditionalis habens antecedens impossibile, non reuertitur in esse, non facile dixerim: quā pōneretur in aliquo cōsequenti, & q̄ virtutes theologales, & morales si illa essent alterius ordinis, quā nunc sunt: & sic unus ordo infusorū ad obsequiū, & alter ad percipiēdū sufficeret. Seruata igitur uniuersatione virtutū prima, absolute autē hęc secunda uera uidentur: & cōsequenter absolute cā necessaria distinctionis duorū ordinū infusorū obsequiū reddita ex imperfecta participatione motoris super naturalis, absolute est uera.

Et hęc sunt pro articulo 2. & 3.

Super

ratiōi communi uirtutis, in quantum sunt quedam diuina uirtutes perfectiores hominem, in quantum est a Deo motus. Vnde & Philosophus in 7. Ethic. supra uirtutem communem ponit quandam uirtutem heroicam, uel diuinam, secundum quam dicuntur aliqui diuini uiri.

Ad secundum dicendū, q̄ uirtus in quantum sunt contra bonū rationis, contrariatur uirtutibus: in quantum autem sunt contra diuinum instinctum, contrariatur donis. idem enim contrariatur Deo, & rationi, cuius lumen a Deo deriuatur.

Ad tertium dicendū, q̄ distinctio illa datur de uirtute s̄m cōem modū uirtutis uñ si uolumus distinctionē restringere ad uirtutes, pur distinguuntur a donis, dicemus qd̄ hoc, qd̄ dicitur, Quare recte uiuitur, intelligendum est de rectitudine uitę, quę accipitur s̄m regulam rationis: similiter autem donum, prout distinguitur a uirtute infusa, potest dici id, quod datur a Deo in ordine ad motiōē ipsius, quia scilicet facit hominem bene sequentem suos instinctus.

Ad quartum dicendū, q̄ sapientia dicitur intellectus uirtus, secundum quod procedit ex iudicio rationis: dicitur autē donum, secundum quod operatur ex instinctu diuino. Et similiter dicendum est de alijs.

ARTICVLVS II.

Utrum dona sint necessaria homini ad salutem.

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod dona non sint necessaria homini ad salutem. Dona enim ordinantur ad quandam perfectionem ultra communem perfectionem uirtutis: non autem est homini necessarium ad salutem, ut huiusmodi perfectionem consequatur, quę est ultra communem statum uirtutis, quia huiusmodi perfectio non cadit sub pręcepto, sed sub consilio. ergo dona non sunt necessaria homini ad salutem.

est moueri per rōne in his, quę interiorius, uel exteriorius agit. Oportet igitur inesse homini altiores perfectiones, s̄m quas sit dispositus ad hoc, qd̄ diuinitus moueatur, & istę perfectiones uocantur dona, non solum quia infunduntur a Deo, sed quia secundum ea homo disponitur, ut efficiatur prompte mobilis ab inspiratione diuina, sicut dicitur Isa. 50. cap. Dominus aperuit mihi aurem, ego autē nō contradico, retractorum non abij. Et Philosophus etiā dicit in ca. de bona fortuna, qd̄ his qui mouentur per instinctum diuinum, non expedit consilium secundum rationē humanam, sed quod sequatur interiorē instinctū, quia mouetur a meliori principio. quā sit ratio humana: & hoc est quod quidam dicunt, qd̄ dona perficiunt hominem ad altiores actus, quā sint actus uirtutum.

Ad primum ergo dicendum, quod huiusmodi dona nominantur quādoq; uirtutes secundum communē rationem uirtutis: habent tamen aliquid superueniens rationi communi uirtutis, in quantum sunt quedam diuina uirtutes perfectiores hominem, in quantum est a Deo motus. Vnde & Philosophus in 7. Ethic. supra uirtutem communem ponit quandam uirtutem heroicam, uel diuinam, secundum quam dicuntur aliqui diuini uiri.

Ad secundum dicendū, q̄ uirtus in quantum sunt contra bonū rationis, contrariatur uirtutibus: in quantum autem sunt contra diuinum instinctum, contrariatur donis. idem enim contrariatur Deo, & rationi, cuius lumen a Deo deriuatur.

Ad tertium dicendū, q̄ distinctio illa datur de uirtute s̄m cōem modū uirtutis uñ si uolumus distinctionē restringere ad uirtutes, pur distinguuntur a donis, dicemus qd̄ hoc, qd̄ dicitur, Quare recte uiuitur, intelligendum est de rectitudine uitę, quę accipitur s̄m regulam rationis: similiter autem donum, prout distinguitur a uirtute infusa, potest dici id, quod datur a Deo in ordine ad motiōē ipsius, quia scilicet facit hominem bene sequentem suos instinctus.

Ad quartum dicendū, q̄ sapientia dicitur intellectus uirtus, secundum quod procedit ex iudicio rationis: dicitur autē donum, secundum quod operatur ex instinctu diuino. Et similiter dicendum est de alijs.

¶ 2. Præ. Ad salutem hominis sufficit, qd̄ homo se bene habeat & circa diuina, & circa humana: sed p̄ uirtutes theologicas homo se habet bene circa diuina, p̄ uirtutes autem morales circa humana. ergo dona non sunt homini necessaria ad salutem.

¶ 3. Præ. Gregor. dicit in 2. Moral. * quod Spiritus sanctus dat sapientiam cōtra stultitiam, intellectum cōtra hebetudinem, consilium contra precipitacionem, fortitudinem contra timorem, scientiam contra ignorantiam, pietatem contra duritiam, humilitatem cōtra superbiam: sed sufficiens remedium potest adhiberi ad omnia ista tollenda per uirtutes. ergo dona non sunt necessaria homini ad salutem.

SED CONTRA. Inter dona summum uidetur esse sapientia, infimum autem timor: utrunque autem horum necessarium est ad salutem, quia de sapientia dicitur Sap. 7. Neminem diligit Deus nisi eū, qui cum sapientia inhabitat. & de timore dicitur Eccle. 1. Qui sine timore est, nō poterit iustificari. ergo etiam alia dona media sunt necessaria ad salutem.

RESPON. Dicendum, qd̄ sicut dictum est, * Dona sunt quādā hominis perfectiones, quibus homo disponitur ad hoc, qd̄ bene sequatur instinctū diuinū. Vnde in his, in quibus nō sufficit instinctus rationis, sed est necessarius Spiritus sancti instinctus, per consequens est necessarium donum. Ratio autē hominis est pfecta dupliciter a Deo. Primo quidem naturali pfectione, secundum s. lumen naturale rationis.

Alio autem modo quadam supernaturali pfectione per uirtutes theologicas, ut dictum est supra. Et quāmuīs hęc secunda pfectio sit maior, quā prima, tamē prima pfectio pfectiori modo habet ab homine quā secunda. nā prima habetur ab homine quasi plena possessio, secunda autem habetur quasi imperfecta: imperfecte enim diligimus & cognoscimus Deum. Manifestum est autem, qd̄ unumquodque quod perfecte habet naturam, uel formā aliquam, aut uirtutem, potest per se secundum illam operari, non tñ exclusa operatione Dei, qui in omni natura, & uoluntate interiori operatur: sed id qd̄ imperfecte habet naturā aliquam, uel formā, aut uirtutē, non potest per se operari nisi ab altero moueatur. Sicut sol, quia est perfecte lucidus, p̄ seipsum potest illuminare: luna autem in qua est imperfecte natura lucis, nō illuminat nisi illuminata. Medicus etiā qui pfecte nouit artem medicinę, potest per se operari: sed discipulus eius, qui nōdum est plene instructus, nō potest per se operari, nisi ab eo instruat. Sic igitur quantum ad ea, quę subsunt humanę rōni in ordine. scilicet ad finē connaturalem homini, homo potest operari per iudicium rationis: si tamen etiam in hoc homo adiuuetur a Deo per speciale instinctum, hoc erit superabundātis bonitatis. Vnde secundum philosophos, non quicumque habebat uirtutes morales acquisitas, habebat uirtutes heroicās, uel diuinas: sed in ordine ad finem ultimum supernaturalē ad quem ratio mouet, secundum quod est aliquid, & imperfecte informatum per uirtutes theologicas, non sufficit ipsa motio rationis, nisi desuper adsit instinctus, & motio Spiritus sancti, secundum illud Romano. 8. Qui spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt & hæredes. Et in Psal. 142. dicit: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, quia scilicet, in hæreditatem iulius terrę beatorum nullus potest peruenire, nisi moueatur, & deducatur a Spiritu sancto. Et ideo ad illum finem consequendum, necessarium est homini habere donum Spiritus sancti.

Cap. 361

Ar. præced.

q. 62. art. 2.

q. 62. art. 2.

Ad

AD PRIMUM ergo dicendum, qd dona excedunt communem perfectionem virtutum, non quantum ad genus operum eo modo, quo consilia precedunt precepta: sed quantum ad modum operandi, secundum quod mouetur homo ab altiori principio.

AD SECUNDUM dicendum, qd p virtutes theologicas, & morales non ita perficitur homo in ordine ad ultimū finē, quin semper indigeat moueri quodā superiori instinctu Spiritus sancti, ratione iam dicta.

In corp. art.

AD TERTIUM dicendum, qd rōni humanae non sunt oīa cognita, neque omnia possibilia, siue accipiat ut perfecta pfectione naturali: siue accipiat ut perfecta theologica virtutibus. vnde non potest quantum ad omnia repellere stultitiā, & alia huiusmodi, de quibus ibi fit mentio: sed ille, cuius scientiā & potestati omnia subiunguntur, sua motione ab omni stultitiā & ignorantia, & hebetudine, & duritia, & ceteris huiusmodi nos tutos reddit: & ideo dona Spiritus sancti, quae faciunt nos bene sequentes instinctum ipsius, dicuntur contra huiusmodi defectus dari.

ARTICVLVS IIII.

Utrum dona Spiritus sancti sint habitus.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, qd dona Spiritus sancti non sint habitus. Habitus enim est qualitas in homine manens. est. n. qualitas difficilis mobilis, ut dicitur in praedicamentis: * sed proprium Christi est qd dona Spiritus sancti in eo requiescant, ut dicitur Isa. 11. Et Ioan. 1. dicitur. Super quem uideris Spiritus descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat. Quod exponens Greg. in 2. Moral. * dicit. In cunctis fidelibus Spiritus sanctus uenit: sed in solo Mediatore semper singulariter permanet. ergo dona Spiritus sancti non sunt habitus.

In praedic. qualitat. nō lege a princip. tom. 1.

Es. 4r. post med. & 42.

Artic. 1. & 2.

¶ 1. Præ. Dona Spiritus sancti perficiunt hominem, secundum quod agitur a Spiritu Dei, sicut dictū est: * sed in quantum homo agitur a Spiritu Dei, se habet quodāmodo ut instrumentū respectu eius: non autē conuenit ut instrumentū perficiatur per habitū, sed principale agens. ergo dona Spiritus sancti non sunt habitus.

¶ 2. Præ. Sicut dona Spiritus sancti sunt ex inspiratione diuina, ita donum prophetiæ: sed prophetia non est habitus: non enim Spiritus prophetiæ adest prophetis semper, ut Greg. dicit in 1. Hom. Ezech. * ergo neque etiam dona Spiritus sancti sunt habitus.

Aliquantulum a princip. & li. 3. mora. 6. 41.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit discipulis de Spiritu sancto loquens, Ioan. 14. Apud uos manebit, & in uobis erit. Spiritus autem sanctus non est in hominibus absque donis eius: ergo dona eius manent in hominibus. ergo non solum sunt actus, vel passiones, sed etiam habitus permanentes.

Artic. 1.

RESPON. Dicendum, qd sicut dictū est, * dona sunt quaedam perfectiones hominis, quibus disponitur ad hoc, qd homo bene sequatur instinctū Spiritus sancti. Manifestū ē autē ex supradictis, * qd virtutes morales perficiunt vim appetitiuā, sicut qd participat aliquantulum rationē, in quantum s. nata est moueri per imperium rationis. Hoc igitur modo dona Spiritus sancti se habent ad homines in cōparatione ad Spiritum sanctū, sicut virtutes morales se habent ad vim appetitiuā in cōparatione ad rationē. Virtutes autē morales habitus quidam sunt, quibus uires appetitiuæ disponuntur ad prompte obediendam rationi: vnde & dona Spiritus sancti sunt quidam habitus, quibus homo perficitur ad prompte obediendū Spiritui sancto.

q. 8. ar. 1. & q. 56. ar. 4.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd Greg. * ibidem soluit dicens, qd in illis donis, sine quibus ad uitā perueniri non potest, Spiritus sanctus in electis omnibus semper manet: sed in aliis non semper manet. Septem autē dona sunt necessaria ad salutē, ut dictū est: * vnde quātū ad ea Spiritus sanctus semper manet in sanctis.

AD SECUNDUM dicendum, qd rō illa procedit de instrumento cuius non est agere, sed solum agi. tale autem instrumentū non est homo, sed sic agitur a Spiritu sancto, quod etiam agit in quantum est liber arbitrii: vnde indiget habitu.

AD TERTIUM dicendum, qd prophetia est de donis, quae sunt ad manifestationem Spiritus, non autē ad necessitatem salutis. unde non est simile.

ARTICVLVS IIIII.

Utrum conuenienter septem dona Spiritus sancti enumerentur.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter septem dona Spiritus sancti enumerentur. In illa enim enumeratione ponuntur quatuor pertinentia ad virtutes intellectuales, scilicet sapientia, intellectus, scientia, & consiliū, quod pertinet ad prudentiam: nihil autem ibi ponitur, quod pertineat ad artem, quae est quinta virtus intellectualis: similiter etiā ponitur aliquid pertinens ad iustitiam, scilicet pietas, & aliquid pertinens ad fortitudinē, scilicet fortitudinis donum. nihil autem ponitur ibi pertinens ad temperantiam. ergo insufficienter enumerantur dona.

¶ 1. Præ. Pietas est pars iustitiæ: sed circa fortitudinē non ponitur aliqua pars eius, sed ipsa fortitudo. ergo non debuit poni pietas, sed ipsa iustitia.

¶ 2. Præ. Virtutes theologicae maxime ordinantur ad Deū. Cū ergo dona perficiant hominem secundum quod mouetur a Deo, videtur quod debuissent poni aliqua dona pertinentia ad theologicas uirtutes.

¶ 3. Præ. Sicut Deus timet, ita et amat, & in ipsum aliquis sperat, & de eo delectatur: amor autē, spes, & delectatio sunt passiones cōdiuinae timori. ergo si timor ponit donū, ita & alia tria debent poni dona.

¶ 4. Præ. Intellectui adiungitur sapientia, quae regit ipsum, fortitudini autem consiliū, pietati uero caritas: ergo & timori debuit addi aliquod donum diuinum. inconuenienter ergo septem dona Spiritus sancti enumerantur.

SED IN CONTRARIUM est autoritas Scripturae Isaia vndecimo.

RESPON. Dicendum, qd sicut dictū est, * dona sunt quidam habitus perficiētes hominem ad hoc, qd proprie sequatur instinctū Spiritus sancti: sicut uirtutes morales perficiunt uires appetitiuas ad obediendū rōni. Sicut autē uires appetitiuæ natae sunt moueri per imperiū rationis: ita oēs uires humanae natae sunt moueri per instinctum Dei, sicut a quadā superiori potentia: & ideo in oibus uiribus hominis, quae possunt esse principia humanorum actuum, sicut sunt uirtutes, ita etiā sunt dona. sicut in ratione, & in uires appetitiuas ratio autem est speculatiua, & practica, & in utraque consistit.

Super Quest. 68. Articuli quatuor.

In ar. 4. euulde 61. q. aduerte, qd author hoc in loco loquitur opinione, quod postmodū in 1. 2. 8. ar. 6. relinquitur: enim uult qd dicitur inspecta ad intellectū dilinguuntur pernes practici, & speculatiui: uero in sed uult qd intellectus fit oīum penetratiuus, sapientia autē nū index p cam d. tūllimam: & similitera per caritas creatas (seu proprias, & similitere cōdiuiniū applicatum ad opera, & hōis quere: quia diuinitas est ingent.

Super

pp. 10.

ARTICVLVS V.

Utrum dona Spiritus sancti sint connexa.

consideratur apprehensio veritatis, quae pertinet ad A inuentionem, & ad iudicium de veritate. Ad apprehensionem igitur veritatis speculatiua ratio per intellectum, practica vero per consilium. Ad recte autem iudicandum speculatiua quidem per sapientiam, practica vero per scientiam perficitur. Apetitiua autem virtus in his quidem quae sunt ad alterum, perficitur per pietatem: in his autem quae sunt ad seipsum, perficitur per fortitudinem contra timorem periculorum: contra concupiscentiam uero inordinatam delectabilem per timorem, secundum illud Prouer. 16. In timore Domini declinat omnis a malo. Et in Psal. 118. Confige timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui. Et sic patet, quod haec dona extendunt se ad omnia, ad quae se extendunt virtutes tam intellectuales, quam morales.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod dona Spiritus sancti perficiunt hominem in his, quae pertinent ad bene viuendum, ad quae non ordinatur ars, sed ad exteriora factibilia: est enim ars ratio recta non agibilia, sed factibilia, ut dicitur in 6. Ethico, * Potest tamen etiam dici, quod quantum ad infusionem donorum, ars pertinet ad Spiritum sanctum, qui est principaliter mouens, non autem ad homines, qui sunt quaedam organa eius dum ab eo mouentur. Temperantiae autem respondet quodammodo donum timoris, sicut enim ad virtutem temperantiae pertinet secundum eius propriam rationem, ut aliquis recedat a delectationibus prauis propter bonum rationis: ita ad donum timoris pertinet, quod aliquis recedat a delectationibus prauis propter Dei timorem.

AD SECUNDUM dicendum, quod nomen iustitiae imponitur a rectitudine rationis, & ideo nomen virtutis est conuenientius, quam nomen doni: sed nomen pietatis importat reuerentiam, quam habemus ad patrem, & ad patriam. Et quia pater omnium Deus est, etiam cultus Dei pietas nominatur, ut August. dicit 10. de ciui. Dei. * & ideo conuenienter donum, quo aliquis propter reuerentiam Dei bonum operatur ad omnes, pietas nominatur.

AD TERTIUM dicendum, quod animus hominis non mouetur a Spiritu sancto, nisi ei secundum aliquem modum uniat: sicut instrumentum non mouetur ab arte, nisi per contactum, aut per aliquam aliam unionem. Prima autem unio hominis est per fidem, spe, & charitatem: unde istae virtutes praesupponuntur ad dona, sicut radices quaedam donorum. Unde omnia dona pertinent ad has tres virtutes, sicut quaedam deriuationes praedictarum virtutum.

AD QUARTUM dicendum, quod amor, spes, & delectatio habent bonum pro obiecto: summum autem bonum Deus est. Unde nomina harum passionum transferuntur ad virtutes theologicas, quibus anima coniungitur Deo. Timoris autem obiectum est malum, quod Deo nullo modo competit: unde non importat coniunctionem ad Deum, sed magis recessum ab aliquibus rebus propter reuerentiam Dei, & ideo non est nomen virtutis theologicae, sed doni quod eminentius retrahit a malis, quam virtus moralis.

AD QUINTUM dicendum, quod per sapientiam dirigitur & hominis intellectus, & hominis affectus: & ideo ponuntur duo correspondentia sapientiae tanquam directiuo, ex parte quidem intellectus donum intellectus: ex parte autem affectus donum timoris. Ratio enim timendi Deum praecipue sumitur ex consideratione excellentiae diuinae, quam considerat sapientia.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur quod dona non sunt connexa. Dicit enim Apostolus 1. ad Corinth. 12. Alii datur per Spiritum sermo sapientiae, alij sermo scientiae secundum eundem Spiritum: sed scientia, & scientia inter dona Spiritus sancti computantur. ergo dona Spiritus sancti dantur diuersis, & non connectuntur sibi inuicem in eodem.

¶ 2. Prater. Aug. dicit in 14. de Trinit. * quod scientia, non polleret fideles plurimi, quamuis polleant ipsa fide: sed fidem comitatur aliquod de donis, ad minus donum timoris. ergo videtur quod dona non sint de necessitate connexa in vno, & eodem.

¶ 3. Prater. Greg. in 1. Moral. dicit, quod minor est sapientia, si intellectu careat: & valde inutilis est intellectus, si ex sapientia non subsistat: vile est consilium, cui opus fortitudinis deest: & valde fortitudo destituitur, nisi per consilium fulciatur: nulla est scientia, si utilitatem pietatis non habet: & valde inutilis est pietas, si scientiae discretionem careat: timor quoque ipse si non has virtutes habuerit, nullum opus bonae actionis surgit: ex quibus videtur quod vnum donum possit sine alio haberi. non ergo dona Spiritus sancti sunt connexa.

SED CONTRA est, quod ibidem * Grego. praemittit dicens. Illud in Iob filiorum conuiuio perscrutandum videtur, quod semetipsos inuicem pascunt, per filios autem Iob, de quibus loquitur, significantur dona Spiritus sancti. ergo dona Spiritus sancti sunt connexa per hoc, quod se inuicem reficiunt.

RESPON. Dicendum, quod huius questionis veritas de facili ex praemissis potest haberi. Dicitur * est enim supra, quod sicut vires appetituae disponuntur per virtutes morales in comparatione ad regimen rationis: ita omnes vires animae disponuntur per dona in comparatione ad Spiritum sanctum mouentem. Spiritus autem sanctus habitat in nobis per charitatem, sicut illud Ro. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. sicut & ratio nostra perficitur per prudentiam. Unde sicut virtutes morales connectuntur sibi inuicem in prudentia, ita dona Spiritus sancti connectuntur sibi inuicem in charitate, ita scilicet quod qui charitatem habet, omnia dona Spiritus sancti habet, quorum nullum sine charitate haberi potest.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sapientia, & scientia vno modo possunt considerari, secundum quod sunt gratiae gratis datae, prout scilicet aliquis abundat in tantum in cognitione rerum diuinarum, & humanarum, ut possit etiam fideles instruere, & aduersarios confundere: & sic loquitur ibi Apostolus de sapientia, & scientia, unde signanter fit mentio de sermone sapientiae, & scientiae. Alio modo possunt accipi prout sunt dona Spiritus sancti, & sic sapientia, & scientia nihil aliud sunt, quam quaedam perfectiones humanae mentis, secundum quas disponuntur ad sequendum instinctum Spiritus sancti in cognitione diuinorum, uel humanorum, & sic patet quod huiusmodi dona sunt in omnibus habentibus charitatem.

AD SECUNDUM dicendum, quod Aug. loquitur de scientia, exponens praedictam auctoritatem Apostoli: unde loquitur de scientia praedicto modo accepta, secundum quod est gratia gratis data: quod patet ex hoc, quod subdit. Aliud enim est scire tantummodo quid homo credere debeat propter adipsam vitam beatam, quae non nisi aeterna est: aliud autem

2. q. 19. art. 4. co. Et 3. q. 7. art. 3. ad 3. Et 3. di. 36. art. 3. Et uir. q. 5. art. 2. ad 7. Et 1. cor. 13.

* lib. 14. de Tri. cap. 1. a medio, to. 3.

Cap. 12. circa medium.

Li. 1. Moral. cap. 38. circa medium.

Art. 3. huius quest.

dem fol... a per... omnibus... Septem... fanchis... dit de in... tale au... tur a Spi... liberta... de donis... in aure ad... Quae... uili quae... euidet... re, q... in loco... monio... in 2. q... lincun... de q... ad m... ganant... tici, &... tibi uer... q... in... p... p... a... & sim... cantas... r... &... c... p... a... & h... qua... g... 4. Sept... ortitud... tud. et... inane... sem... uiffent... virtutes... in ip... it, spes... ergo sic... omni don... qua reg... i uero... onum... na Spirit... Scriptura... * dona... q... ures mo... endu... uer... p... e... sunt... periori... ae... sunt... apper... in utraque... confide...

autē est scire, quemadmodū hoc ipsū, & pijs opitulerur, & cōtra impios defendatur, quam proprio appellare vocabulo scientiam videtur Apostolus.

AD TERTIUM dicendū, q̄ sicut vno modo conuexio virtutum cardinalium probatur per hoc, q̄ una earum perficitur quodammodo per aliam, ut supra dictum est. *ita Greg. eodē modo vult probare conuexionem donorum per hoc, quōd vnum sine alio non potest esse perfectum: vnde praeimit dicens. Valde singula quaelibet destituitur, si non una virtus alii virtuti suffragetur. nō ergo datur intelligi, quōd unum donum possit esse sine alio, sed q̄ intellectus si esset sine sapientia, non posset esse donum: sicut temperantia si esset sine iustitia, non esset virtus.

ARTICVLVS VI.

Utrum dona Spiritus sancti remaneant in patria.

q. 67. arti. 1. lib. 1. Mor. cap. 16.

2. 2. q. 8. art. 7. Et 3. q. 7. arti. 1. ad 3. Et 3. dist. 34. q. 1. arti. 3. & dist. 35. q. 2. arti. 1. q. 3. & arti. 4. c. 3. *lib. 3. Mora. cap. 16. ante medium. Artic. 3.

Cap. 32. non pcul a prin cip. & c. 36.

Ca. 28. ad fi.

Lib. 2. c. 20. pars a prin cip. tom. 2.

In arg. Sed contra.

q. 67. arti. 1.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur q̄ dona Spiritus sancti nō maneant in patria. Dicit. n. Greg. in 2. Moral. * quōd Spiritus sanctus contra singula tentamenta septem donis erudit mentem: sed in patria nō erunt aliqua tentamenta, secūdu illud Isai. 11. Nō nocebunt, & nō occident in vniuerso mōte sando meo. ergo dona Spiritus sancti non erunt in patria. ¶ 2. Præ. Dona Spiritus sancti sunt habitus quidā, ut supra dictum est. * frustra autem essent habitus, ubi actus esse non pnt: actus autem quorundā donorū in patria esse non pnt. dicit. n. Greg. in 1. Mora. * q̄ intellectus facit audita penetrare, & consilium prohibet esse præcipitem, & fortitudo facit non metuere aduersa, & pietas replet cordis viscera operibus misericordiae: hæc autem nō competunt statui patriæ. ergo huiusmodi dona non erunt in statu gloriæ.

¶ 3. Præ. Donorum quædā perficiunt hominē in uita cōtemplatiua, ut sapientia, & intellectus: quædā in uita actiua, ut pietas & fortitudo: sed actiua vita cum hac uita terminatur, ut Greg. dicit in 6. Moral. * ergo in statu gloriæ non erūt omnia dona Spiritus sancti.

SED CONTRA est, qd̄ Ambr. dicit in lib. de Spiritu sancto. * Ciuitas Dei illa Hierusalē celestis nō meatu alicuius fluminis terrestris abluit, sed ex vitæ fonte. pcedens Spiritus sanctus, cuius nos breui sariamur haultu, in illis celestibus spiritibus redundatius v̄ affluere, pleno septem virtutum spiritualium seruēs meatu.

RESPON. Dicendum, q̄ de donis dupliciter possumus loqui. Vno modo quantum ad essentiam donorū, & sic perfectissime erūt in patria, sicut patet p̄ authoritatem Amb. * inducā. Cuius ratio est, quia dona Spiritus sancti perficiunt mentem humanā ad sequendam motionem Spiritus sancti, quod præcipue erit in patria, quādo Deus erit omnia in omnibus, ut dicitur 1. ad Corinth. 13. & qñ homo erit totaliter subditus Deo. Alio modo pnt cōsiderari quātum ad materiam circa quam operantur, & sic in p̄senti habent operationem circa aliquam materiā, circa quam nō habebunt operationem in statu gloriæ: & secūdu hoc non manebunt in patria, sicut supra de virtutibus cardinalibus dictum est. *

AD PRIMUM ergo dicendum, quōd Greg. loquitur ibi de donis, secūdu quod competunt statui præsentis. sic enim donis protegimur cōtra tentamēta malorum: sed in statu gloriæ cessantibus malis p̄ dona Spiritus sancti perficiemur in bono.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ Greg. in singulis donis ponit aliquid quod transit cum statu præsentis, &

aliquid quod pmanet in futuro. Dicit. n. q̄ sapientia mentē de ceterorū sp̄s, & certitudine reficit, quorū duorū sp̄s transit, sed certitudo remanet: & de intellectu dicit, q̄ in eo q̄ audita penetrat, exhibet cōtenebras eius illustrat, quarū auditus transit, quādo docebit vir fratrem suū, ut d̄ Hier. 31. sed illustratio mētis manebit. De cōsilio autē dicit, * qd̄ phibet esse præcipitem, qd̄ est necessarium in præsentis, & iterū q̄ ratione animum replet, qd̄ est necessarium etiam in futuro. De fortitudine vero dicit, q̄ aduersa non metuit, qd̄ est necessariū in præsentis: & iterū, q̄ qd̄ fidētibz cibos apponit, quod pmanet et in futuro. De scientia vero unum tantum ponit. s. q̄ ignorantia in iunium superat, qd̄ pertinet ad statum præsentem.

SED Qd̄ addit, in v̄tre mentis, potest figuratim intelligi repletio cognitionis, quæ pertinet et ad statum futurum. De pietate vero dicit, q̄ cordis viscera misericordiae operibus replet, qd̄ quidē s̄m verba pertinet t̄m ad statum præsentē: sed ipsē in cōtinuo affectus proximorum per viscera designatus, pertinet etiam ad futurum statum, in quo pietas nō exhibet misericordiae opera, sed cōgratulationis affectum. De timore vero dicit, quod premit mentem, ne de plebitus superbiat, quod pertinet ad statum præsentem, & quod de futuris cibos sp̄i confortat, quod etiam pertinet ad statum præsentem, quātum ad sp̄m: sed potest etiam ad statum futurum pertinere, quātum ad confortationē de rebus hic speratis, & ibi obtenta.

AD TERTIUM dicendum, q̄ rō illa procedit de donis quantum ad materiam. Opera enim actiua vna non erunt materia donorum, sed omnia habebunt actus suos circa ea, quæ pertinent ad vitam contemplatiuam, quæ est vita beata.

ARTICVLVS VII.

Utrum dignitas donorum attendatur secundum enumerationem Isaiæ 11.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Vt q̄ dignitas donorum non attenditur s̄m enumerationem, quæ enumerantur Isai. 11. Illud. n. videtur esse potissimum in donis, qd̄ maxime Deus ab homine requirit: sed maxime requirit Deus ab homine timorem, dicitur enim Deuter. 10. Et nunc Israel quid dominus Deum tuum petit a te, nisi vt timeas dominum Deum tuum. Et Malach. 1. dicitur. Si ego dominus, ubi timor meus? ergo videtur quod timor, qui enumeratur in timo, non sit infimum donorum, sed maximum. ¶ 2. Præ. Pietas videtur esse quoddā bonum vniuersale. dicit enim Apostolus 1. ad Timoth. 3. Quod pietas ad omnia utilis est: sed bonum vniuersale præteritur particularibus bonis. ergo pietas, quæ penultima enumeratur, videtur esse potissimum donorum.

¶ 3. Præ. Scientia perficit iudicium hominis, cōsiliū autem ad inquisitionem pertinet: sed iudicium præeminet inquisitioni. ergo scientia est potius donum, quā cōsiliū, cum tamen post enumerationem. ¶ 4. Præ. Fortitudo pertinet ad vim appetitiuam, scientia autem ad rationem: sed ratio est eminentior quā vis appetitiua. ergo & scientia est eminentior donum, quā fortitudo, quæ tamen primo enumeratur. non ergo dignitas donorum attenditur secundum ordinem enumerationis eorum.

SED CONTRA est, qd̄ Aug. dicit in lib. de ser. & de sancti, de qua Isaias loquit, his gradibus sententiæ congruē.

congruere, de quibus fit mentio Matth. 5. sed interest ordinis; nam ibi, s. in Ilaia, numeratio ab excellioribus capit, hic uero ab inferioribus.

RESPON. Dicendum, q. dignitas donorum dupliciter potest attendi. Vno modo simpliciter, s. per comparisonem ad proprios actus, prout procedit a suis principiis; alio modo secundum quid, s. per comparisonem ad materiam. Simpliciter autem loquendo de dignitate donorum, eadem est ratio comparisonis in ipsis, & in uirtutibus; quia dona ad omnes actus potentiarum animae perficiunt hominem, ad quos perficiunt uirtutes, ut supra dictum est. Vnde sicut uirtutes intellectuales preferuntur uirtutibus moralibus, & in ipsis uirtutibus intellectualibus contemplatiuae preferuntur actiuis, ut sapientia intellectui, & scientia prudentiae & arti, ita tamen q. sapientia preferatur intellectui, & intellectus scientiae, sicut prudentia, & synesis eubulliae; ita et in donis sapientia & intellectus, scientia & consilium preferuntur pietati, & fortitudini, & timori in quibus etiam pietas preferatur fortitudini, & fortitudo timori, sicut iustitia fortitudini: & fortitudo temperantiae; sed quantum ad materiam fortitudo & consilium preferuntur scientiae & pietati: quia, s. fortitudo & consilium habent in arduis locum, pietas autem & etiam scientia in communibus. Sic igitur donorum dignitas ordini enumerationis respondet, partim quidem simpliciter, secundum quod sapientia & intellectus omnibus preferuntur; partim autem securum ordinem materiae, secundum quod consilium & fortitudo preferuntur scientiae & pietati.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod timor maxime requiritur quasi primordium quoddam perfectionis donorum: quia initium sapientiae timor Domini, non propter hoc, q. sit caeteris dignius, prius enim est secundum ordinem generationis, ut aliquis recedat a malo, quod fit per timorem, ut dicitur Proverb. 16. quam quod operetur bonum, quod fit per alia dona.

AD SECUNDUM dicendum, quod pietas non comparatur in uerbis Apostoli omnibus donis Dei, sed solum corporali exercitationi, de qua praemittit, quod ad modicum utilis est.

AD TERTIUM dicendum, quod scientia et si preferatur consilio ratione iudicii, tamen consilium preferatur ratione materiae; nam consilium non habet locum nisi in arduis, ut dicitur in 3. Ethic. * sed iudicium scientiae in omnibus locum habet.

AD QUARTUM dicendum, q. dona directiua, quae pertinent ad rationem, donis exequentibus digniora sunt, si considerentur per comparisonem ad actus, prout egrediuntur a potentia. Ratio enim appetitiuae praeminet, ut regulans regulato; sed ratione materiae adiungitur consilium fortitudini, sicut directiuum exequenti, & similiter scientia pietati, quia, s. consilium & fortitudo in arduis locum habent: scientia autem & pietas etiam in communibus. & ideo consilium simul cum fortitudine ratione materiae numeratur ante scientiam & pietatem.

ARTICVLVS VIII.

Utrum uirtutes sint preferenda donis.

AD OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod uirtutes sint preferenda donis. Dicit enim Aug. in 15. de Trinit. * de charitate loquens. Nullus est isto Dei dono excellentius, solum est quod diuidit inter filios regni aeterni, & filios

perditionis aeternae. dantur & alia per Spiritum sanctum munerata, sed sine charitate nihil prosunt: sed charitas est uirtus. ergo uirtus est potior donis Spiritus sancti.

¶ 2 Praet. Ea quae sunt priora naturaliter, uidentur esse potiora: sed uirtutes sunt priores donis Spiritus sancti. dicit enim Gre. in 2. Moral. * quod donum Spiritus sancti in subiecta mente ante alia iustitiam, prudentiam, fortitudinem, & temperantiam format: & sic eandem mentem septem modis uirtutibus, id est, donis temperat, ut contra stultitiam, sapientiam; contra hebetudinem, intellectum; contra precipitationem, consilium; contra timorem, fortitudinem; contra ignorantiam, scientiam; contra duritiam, pietatem; contra superbiam, Dei timorem. ergo uirtutes sunt potiores donis.

¶ 3 Praet. Virtutibus nullus male uti potest, ut Aug. dicit. * donis autem potest aliquis male uti. dicit. n. Greg. in 1. Moral. q. quod hostiam nostrae precis immolamus ne sapientia eleuet: ne intellectus dum subtiliter currit, oberret: ne consilium dum se multiplicat, confundat; ne fortitudo dum fiduciam praebet, praecipitet; ne scientia dum nouit, & non diligit, inflet: ne pietas dum se infra rectitudinem inclinatur, in torqueat: ne timor dum plus iusto trepidat, in desperationis foueam mergat. ergo uirtutes sunt digniores donis Spiritus sancti.

SED CONTRA est, quod dona dantur in adiutorium uirtutum contra defectus, ut patet in authoritate iudicia: & sic uidetur quod perficiant quod uirtutes perficere non possunt. sunt ergo dona potiora uirtutibus.

RESPON. Dicendum, q. sicut ex supradictis patet. * Virtutes in tria genera distinguuntur. sunt enim quaedam uirtutes theologicae, quaedam intellectuales, quaedam morales. Virtutes quidem theologicae sunt, quibus mens humana Deo coniungitur. Virtutes autem intellectuales sunt, quibus ratio ipsa perficitur. Virtutes autem morales sunt, quibus uires appetitiuae perficiuntur ad obediendum rationi. Dona autem Spiritus sancti sunt, quibus omnes uires animae disponuntur ad hoc, quod subdantur motiui diuinae. Sic ergo eadem uidetur esse comparatio donorum ad uirtutes theologicas, per quas homo unitur Spiritui sancto mouenti, sicut uirtutum moralium ad uirtutes intellectuales, per quas perficitur ratio, quae est uirtutum moralium motiua. Vnde sicut uirtutes intellectuales preferuntur uirtutibus moralibus, & regulant eas, ita uirtutes theologicae preferuntur donis Spiritus sancti, & regulant ea. Vnde Gre. dicit in 1. Mora. * quod neque ad denarii perfectionem septem filii, i. septem dona perueniunt, nisi in fide, spe, & charitate fiat omne quod agunt. Sed si comparemus dona ad alias uirtutes intellectuales uel morales, dona preferuntur uirtutibus, quia dona perficiunt uires animae in comparatione ad Spiritum sanctum mouentem: uirtutes autem perficiunt uel ipsam rationem, uel alias uires in ordine ad rationem. Manifestum est autem, q. ad altiore motorem oportet maiori perfectione mobile esse dispositum. Vnde perfectiora sunt dona uirtutibus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod charitas est uirtus theologica, de qua concedimus quod sit potior donis.

logicas, & dona: & uires proportionabilitatem hanc tenere, quomodo ad excellentiam coniunctio nis ad caput, qui author egebat, ut concluderet theologicas esse nobiliores donis, & non quod ad motionem moralium ab intellectualibus, & donorum a theologicalibus. Tam enim de finitum est, quod morales in fusa sic habent: ad theologicas: dona autem non sic ad ipsas solas, sed adiuncto infinitu Spiritus sancti.

1. 2. Mora. e. 26. ante me.

1. 2. de 1. ar. c. 19. to. 1. cap. 33. circa med.

In arg. 9.

q. 57. & 58. & 62.

cap. 18. circa med.

Prima Secundae S. Thomae.

T AD